

การสร้างกลองยาวอีสาน เพื่อศึกษาคุณภาพเสียง

Making the Isan long drums for study sound quality

จักรพงศ์ เพ็ชรแสน^[1]

Jakkrapong Petsaen

บทคัดย่อ

กลองยาวอีสานยุคเริ่มแรกถูกสร้างขึ้นมาโดยผู้คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชน เป็นสมบัติของส่วนรวม เพื่อเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในกิจกรรมงานบุญประเพณี ของผู้คนในหมู่บ้านโดยอาศัยวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่มีอยู่ในท้องถิ่น อาศัยความรู้จากความเป็นช่างไม้ประยุกต์ดัดแปลงทำรูปทรงที่เกิดจากการ บอกล่าหรือจินตนาการของคนในชุมชนให้ได้รูปลักษณะกลองยาวอีสาน ตามที่ต้องการ

การสร้างกลองอีสานเพื่อศึกษาคุณภาพเสียงของกลองยาวอีสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเพื่อพัฒนาคุณภาพของเสียงกลองยาวอีสาน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งทำการศึกษาจากเอกสารต่างๆ พร้อมทำการสัมภาษณ์และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มานำไปสู่การสร้าง กลองยาวอีสาน

[1] นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อ.เมือง จ.ขอนแก่น

ผู้เขียนได้พัฒนา ปรับปรุง ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตกลองยาวอีสาน ให้มีลักษณะที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมในปัจจุบัน อาทิ ด้านความสวยงาม ทันสมัย สะดวก น้ำหนักเบาและคงทน ซึ่งจากการทดลองกลองยาวอีสาน ที่สร้างขึ้นใหม่โดยใช้ไม้ทั้ง 3 ชนิด ประกอบด้วย ไม้ประดู่ ไม้ขนุน ไม้จามจุรี โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำไปต่อยอดศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพเสียงต่อไป

คำสำคัญ : การสร้างกลองยาวอีสาน, คุณภาพเสียง, กลองยาวอีสาน

ABSTRACT

Originally, Isan long drums were created by people living in the community. It was public property. It was used as a musical instrument in ceremonial activities of people in the village by using material, equipment or tools which could be found locally. The creating area was a certain center such as temples or halls. The creating knowledge by from carpentry and applied the shape from storytelling or imagination of people in the community to acquire the shape of Northeastern long drums as they wanted.

Building the Isan Long Drum for study the sound quality of Isan long drum had the objective to study development of sound quality of Isan long drums by using qualitative research process. The study was from the data of various media and from interview and the data were analyzed to create Isan long drums.

The researcher has developed, improved on material and equipment used in producing Isan long drums so that it would be consistent with the current social context such as aesthetics, advancement, convenience, light weight and durability. From the test of Isan long drums which used 3 types of wood including Burma padauk, Jackfruit wood and Raintree wood, to be used for quality research studies and further development of the Isan long drum.

Keywords : Building the Isan Long Drum, Sound quality, Isan long drum

บทนำ

กลองเป็นเครื่องบอกสัญญาณ บอกจังหวะจึงใช้ประกอบกับเครื่องดนตรีอื่นๆ กลองยังถูกใช้ตีเป็นสัญญาณอัญเชิญเทวดา หรือตีเพื่อขับไล่ภูต ผี ปีศาจ แม้ในสงครามก็พบว่ามีกรตกลองบอกเป็นสัญญาณ (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2536: 40-45) กลองยาวอีสานนิยมใช้ตีนำขบวนแห่ในเทศกาลงานประเพณี 12 เดือน ทุกพื้นที่ในภาคอีสานที่มีการนำเอากลองยาวไปเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมตามหมู่บ้าน โรงเรียนและหน่วยงานราชการบางส่วนที่เห็นความสำคัญ ทำให้การผลิตกลองยาวไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากมีขั้นตอนค่อนข้างยุ่งยาก ทั้งด้านรูปทรงและน้ำเสียงมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มจึงเป็นที่ต้องการของผู้ใช้ อีกทั้งไม้ส่วนใหญ่นำมาทำเป็นไม้ขนุนพื้นเมืองที่เริ่มหายากมากขึ้น ทำให้มีการหาไม้ชนิดอื่นมาทดแทนและมีการปลูกไม้ขนุนทดแทนของเดิม นอกจากนี้ยังต้องมีการหาเทคโนโลยีใหม่ที่จะช่วยลดขั้นตอนในการทำงานและผลิตกลองยาวให้ได้เสียงที่มีคุณภาพเท่าเดิมหรือดีกว่าเดิม (สิทธิศักดิ์ จำปาแดง, 2561: 94 -102)

กลองยาวอีสานหรือกลองหาง เป็นเครื่องกำกับจังหวะที่ซึงด้วยหนังหน้าเดียว ลักษณะกลองเรียวยาวหุ้มกลองทำด้วยไม้ขนุน หรือไม้เนื้อแข็ง เช่น ก้ามปู หนังกลองใช้หนังวัวซึงด้วยเชือกไนลอน ปรับแต่งหน้ากลองให้มีระดับเสียงตามต้องการนิยมใช้ในงานมงคล (โยธิน พลเขต, 2559: 71-75) การผลิตกลองยาวอีสานนั้นจะมีไม้เป็นส่วนประกอบหลัก ซึ่งช่างแต่ละคนจะมีการออกแบบรูปทรงต่างกัน แต่ยังคงความเป็นกลองยาวที่มีหาง และคอดที่เป็นส่วนเอวของกลอง การเลือกใช้ไม้นั้นส่งผลต่อคุณภาพของเสียง โดยยังมีองค์ประกอบหลักอย่างการเลือกใช้หนังหน้ากลอง ที่มีลักษณะบาง และซึงให้ตึง โดยใช้แรงของช่างเป็นตัววัดว่าเสียงของกลองยาวจะออกมาเป็นเสียงต่ำหรือสูง ทั้งนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับรูปพรรณของกลองยาวอีสานด้วย กระบวนการผลิตข้างต้นยังรวมไปถึงการทดสอบเสียงของกลองยาวโดยใช้จังหวะการตีและลักษณะการใช้มือตีลงบนหน้ากลองจนส่งเสียงพอเหมาะ กระทั่งออกมาเป็นกลองยาวอีสานและมีเสียงใช้กำกับจังหวะ

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เชื่อมโยงกับดนตรีตลอดมา ดนตรีไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวท่ามกลางชุดความรู้ต่างๆ ที่สัมพันธ์กับสังคม เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และเทคโนโลยี นอกจากนั้นหากมนุษย์มีความรู้เช่นใด ก็จะแสดงออกมาเป็นเสียงดนตรีเช่นนั้น เพื่อสื่อสารกับตัวเองและสังคมรอบข้าง (ซิซนุพงศ์ อินทร์แก้ว, 2563: 137) จารีตประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ก็ย่อมมีอิทธิพลต่อการผลิต สร้างสรรค์ผลงานด้านดนตรี ดังนั้นเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป องค์ความรู้ต่างๆ ก็ย่อมเกิดขึ้นอยู่เสมอ ผู้เขียนจึงได้นำเอาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ต่างๆ ที่ผ่านการสะสมความรู้มาแต่โบราณเพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดในการสร้างกลองยาวอีสานขึ้นมา โดยปรับปรุง และพัฒนากลองยาวอีสานซึ่งใช้แนวคิดยึดโยงกับแนวคิดเดิมที่มีมา หากแต่ใช้เทคโนโลยีร่วมสมัยเข้ามาช่วยในการสร้างกลองยาวอีสาน

การพัฒนา ปรับปรุง ผลิตกลองยาวอีสาน

แต่เดิมวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตกลองยาวอีสานจะใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่หาได้ง่ายจากบริเวณท้องถิ่น อุปกรณ์ก็จะใช้ตามที่มี ไม่ได้มีขั้นตอน วิธีการมาตรฐาน แต่จะมีรูปแบบเฉพาะบ้างตามความเหมาะสม ต่อมาจากการศึกษาข้อมูล ด้านวัสดุอุปกรณ์ในการทำกลองยาวอีสานผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งภาคสนาม และการศึกษาจากเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะการศึกษาภาคสนามโดยยึดข้อมูลจากภาคสนามจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มช่างทำกลองในพื้นที่ ที่ผู้เขียนได้กำหนด จากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุง พัฒนา วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตกลองยาวอีสานเพื่อให้ได้กลองยาวอีสานที่มีลักษณะรูปทรงที่พัฒนาขึ้น และได้คุณภาพเสียงที่ดีขึ้น ผู้เขียนได้ทำการพัฒนา ปรับปรุง ผลิตกลองยาวอีสานอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.1 วัสดุอุปกรณ์ในการทำกลองยาวอีสาน

จากการศึกษาค้นคว้าผู้เขียนได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างกลองยาวอีสานจำนวน 3 ลูก รูปร่างลักษณะเหมือนกัน โดยแตกต่างกันที่ประเภทของไม้ ซึ่งมี 3 ชนิด คือ ไม้ประดู่ ไม้ขนุน และไม้จามจุรี โดยกลองยาวทั้ง 3 ลูก เจาะโพรงและตกแต่งพื้นผิวภายในโพรง ให้มีลักษณะเป็นร่องเกลียว ด้านใน โพรง ด้านหน้ากลองและโพรง ทางกลอง ทั้ง 3 ลูก เชือกร้อยหูหน้ากลองเป็นเชือกด้าย ส่วนการบังคับขอบหน้ากลองจะใช้ลวดในการช่วยบังคับ เมื่อมีการร้อยเชือก ดูน้หน้ากลอง และร้อยเชือกสายโยงแรงเสียง ไม่ให้หูกลอง บิดเบี้ยว

เสียรูปทรง และมีความคงทนมากขึ้น การตกแต่งพื้นผิวของหุ่นกลองใช้ทินเนอร์ ยูรีเทนเคลือบแข็ง ให้เนื้อไม่มีความสวยงามและคงทน

โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตกลองยาวอีสานดังนี้

- 1) ไม้ที่ใช้ทำกลอง (ไม้ประดู่ ไม้ขนุน และไม้จามจุรี) 2) หนังวัวฟอก
- 3) ลวด 4) เชือกด้าย 5) สี (ทินเนอร์โพลียูรีเทน) 6) วัสดุฉนวนเสียง (ข้าวเจ้าสุก ผสมซีเมนต์ กัลวยอบน้ำผึ้ง กาว) 7) เครื่องมือสำหรับวัด (วงเวียน เวอร์เนีย คาลิเปอร์ เหล็กฉากและตลับเมตร) 8) อุปกรณ์สำหรับเจาะรูและเจาะร่อง
- 9) ค้อนและคีม 10) กาวและซีเมนต์ 11) ดินสอและปากกา 12) กระดาษทราย
- 13) ใบมีดกลึงและใบมีดคว้าน 14) แท่นกลึง แท่นคว้าน รอกชักมือ 15) เลื่อยยนต์
- 16) ตู้อัดลมและลวดเชื่อม 17) มีด 18) ตะไบหางหนู 19) สว่านมือ 20) เครื่องเจียร
- 21) แก๊ส (พร้อมหัวฟู่พ่นไฟ)

1.2 ขั้นตอนการสร้างกลองยาวอีสาน

จากการศึกษาพบว่า การเตรียมไม้เพื่อนำมาทำกลองยาวอีสานมี 2 ลักษณะ คือ การใช้ไม้แบบสด และการใช้ไม้แบบแห้ง โดยถ้าเป็นไม้แบบสดต้องนำไม้สดไปอบ ซึ่งอบในขณะที่ไม้เป็นท่อน โดยใช้ อุณหภูมิความร้อน ประมาณ 60-80 องศาเซลเซียส โดยใช้ระยะเวลาในการอบประมาณ 60-100 ชั่วโมง หรือ ประมาณ 4 วัน ในการอบเพื่อทำให้ความชื้นที่อยู่ในท่อนไม้นั้นค่อยๆ คลายตัวออกไป แล้วค่อยนำท่อนไม้นั้น มาเตรียมขึ้นแท่นกลึง รูปทรง และทำเป็นกลองยาวในขั้นตอนต่อไป หรือนำไม้สดไปกลึงรูปทรงและการคว้านให้เป็นโครงให้เรียบร้อยก่อน ค่อยนำหุ่นกลองยาวอีสานนั้นเข้าไปในห้องอบ เพื่อให้หุ่นกลองที่มีความชื้น เกิดการคลายตัวออกมา โดยใช้อุณหภูมิในการอบประมาณ 60-80 องศาเซลเซียส โดยใช้ระยะเวลาในการอบประมาณ 24 ถึง 48 ชั่วโมง หรือ ประมาณ 2 วัน ค่อยนำหุ่นกลองที่ผ่านกระบวนการอบนั้นออกมา ทำกลองยาวอีสานตามขั้นตอนต่อไป

การทำกลองยาวอีสานโดยการใช้ไม้ที่แห้งแล้วมาทำ จากการศึกษพบว่า ช่วงทำกลองยาวอีสานมักจะใช้วิธีการทำกลองยาวอีสานโดยใช้ไม้ที่แห้งแล้ว เนื่องจากสมัยก่อนไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมีจำนวนมาก หรืออาศัยต้นไม้ที่ตายยืนต้น ถูกตัดโค่นทิ้งเอาไว้เป็นระยะเวลานาน ซึ่งง่ายต่อการขุดหรือเจาะ และมีน้ำหนักเบา ดังนั้นจึงเลือกที่ใช้ไม้ที่แห้งแล้ว นำมาทำกลองยาวอีสาน

ขั้นตอนการสร้างกลองยาวอีสานสามารถแบ่งได้ เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 เตรียมไม้

1.2.2 กำหนดสัดส่วนของกลอง หรือขึ้นหุ่นกลอง

1.2.3 ขัดพื้นผิวของหุ่นกลอง และประกอบกลองยาวอีสาน

1.2.1 เตรียมไม้

ไม้ที่นำมาทำกลองยาวอีสานทั้ง 3 ประเภท คือ ไม้ประดู่ ไม้ขนุน และไม้จามจุรีในขั้นตอนของการเตรียม ไม้ทั้ง 3 ประเภท เริ่มจากการตัดไม้ที่มีลักษณะลำต้นตรงไม่เป็นโพรง มีขนาดวัดรอบไม้น้อยกว่า 150 เซนติเมตร ตัดเป็นท่อน มีขนาดความยาว 95 เซนติเมตรและมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม้น้อยกว่า 12 เซนติเมตร นำมาตากแดดไม่น้อยกว่า 2 เดือนก่อนที่จะนำมาทำเป็นกลองยาวอีสาน หลังจากที่ได้ไม้ทั้ง 3 ประเภท ที่เตรียมไว้เรียบร้อยแล้วจึงทำการวัดขนาดเพื่อทำการผ่าให้มีขนาดเล็ก ง่ายต่อการกลึงหุ่นกลอง คือกำหนดเส้นผ่านศูนย์กลางที่ 30 เซนติเมตรหรือ 12 นิ้ว วัดขนาดความกว้าง ยาว

ภาพที่ 1 การเตรียมไม้

การเตรียมไม้ เพื่อทำกลองยาวอีสานนั้นพบว่ามักจะมีลักษณะขนาดเล็กใหญ่ บิดเบี้ยว แตกร้าว แตกต่างกันไปตามสภาพไม้ เมื่อได้แล้วนำมาทำการวัดสัดส่วนของไม้แต่ละชนิดให้เท่าๆ กัน ซึ่งในการผลิตกลองครั้งนี้ ผู้เขียนได้นำไม้มาผลิต 3 ชนิดด้วยกัน คือ ไม้ประดู่ ไม้ขนุน และไม้จามจุรี โดยได้กำหนดให้มีความยาว 80 เซนติเมตร และมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 นิ้ว ข้อควรระวังในขั้นตอนนี้ ควรที่จะเผื่อเอาไว้อย่างน้อย 5 เซนติเมตร ในทั้งความยาวและขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลาง เพราะเนื่องจากอาจจะเกิดความผิดพลาดหรือเสียหายในขนาดที่ทำการขึ้นรูปกลอง

วัดสัดส่วนหรือกำหนดศูนย์กลางเรียบร้อยแล้ว จึงทำการผ่าไม้ โดยผ่าไม้ในลักษณะที่ทำท่อนไม้มีลักษณะเป็น 8 เหลี่ยม เพื่อง่ายต่อการกลึงบนแท่น

เมื่อทำการผ่าท่อนไม้ที่นำขึ้นแท่นทำการกลึงเสร็จแล้ว จะทำการวัดหาศูนย์กลางของหน้ากลองยาวอีสานอีกครั้ง แล้วจึงทำการตอกหมุดบริเวณจุดศูนย์กลางทั้ง 2 ด้าน แต่เดิมการกลึงหุ่นกลองหรือการกำหนดรูปทรงกลองนั้น มักจะใช้วิธีแบบพื้นบ้านไม่ได้มีเครื่องมือแบบทันสมัยจึงทำให้เกิดสัดส่วนที่ไม่ได้มาตรฐาน การใช้แท่นกลึงทำการขึ้นรูปกลองยาวอีสานจึงทำให้มีขนาดตามที่ต้องการและมีสัดส่วนที่ดีมากยิ่งขึ้น

เมื่อเตรียมไม้ขึ้นแท่นกลึงเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนการกลึงนั้นจะต้องเลือกใช้มีดกลึงที่มีลักษณะปลายของใบมีดเล็กแหลมคม และมีดกลึงชนิดอื่นๆ ตามแต่ลักษณะของการใช้งานเพื่อให้ได้ลักษณะของกลองตามที่ต้องการ ทำการกลึงให้ได้รูปทรงกระบอก มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 นิ้ว ทั้งหน้ากลอง หางกลอง แล้วจึงเป็นขั้นตอนของการกำหนดส่วนต่างๆ ของหุ่นกลอง เพื่อทำการกลึงให้ได้รูปลักษณะของหุ่นกลองที่กำหนด โดยมีความยาว 82 เซนติเมตร แยกหุ่นกลองออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ส่วนหน้ากลอง 2) ส่วนเอวกลอง 3) ส่วนหางกลอง โดยส่วนหน้ากลองยาวถึงร่องลวดรัดอก สายโยงเล่นเสียง มีความยาว 32 เซนติเมตร แล้วจากร่องลวดรัดอกสายโยงเล่นเสียงถึงเอวคอด 23 เซนติเมตร และจากเอวคอดจนถึงหางกลอง 25 เซนติเมตร และเมื่อได้สัดส่วนแล้ว จึงเริ่มขั้นตอนของการกลึงหุ่นกลอง

ภาพที่ 2 การกลึงไม้ เพื่อขึ้นรูปกลองยาวอีสาน

กลึงกลองยาวอีสานให้ได้รูปลักษณะที่ต้องการ ใบมีดที่ใช้ในการกลึงนั้นมีความสำคัญและมีหน้าที่แตกต่างกันออกไป การกลึงให้ได้หุ่นกลองในขั้นตอนนี้เครื่องมือใบมีดที่ใช้จะต้องมีความคมสามารถกำหนดสัดส่วนของเนื้อไม้ได้อย่างละเอียดและเป็นไปด้วยความระมัดระวังเพื่อไม่ให้ชิ้นงานเกิดความเสียหายจากความคมของใบมีด ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการกลึงแบบเรียบเสมอหรือโค้งนูน และลักษณะว่าแต่ละส่วนจะมีเครื่องมือหรือใบมีดกลึงที่มีความเหมาะสมต่องานแตกต่างกันออกไป

1.2.2 กำหนดสัดส่วนของกลอง หรือชิ้นหุ่นกลอง

การกำหนดสัดส่วนของกลองหรือชิ้นหุ่นกลองยาวอีสานเป็นขั้นตอนที่มีความละเอียดและสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะส่งผลต่อลักษณะความสวยงามแล้วยังส่งผลสำคัญต่อด้านคุณภาพเสียงของกลองยาวอีสานด้วย ในขั้นตอนนี้ผู้เขียนทำการแบ่งขั้นตอนสำคัญออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ 1) การกลึงกลองให้มีลักษณะเป็นเอวคอด 2) การคว้านด้านหน้ากลอง 3) การคว้านด้านหางกลอง

1) การกลึงกลองให้มีลักษณะเป็นเอวคอด

ช่างทำกลองยาวอีสานโบราณ มีเอกลักษณ์แตกต่างกันออกไป บางช่างก็จะทำรูปทรงเรียวยาวเล็ก บางช่างทำกลองยาวอีสานก็กำหนดเอวคอดให้มีขนาดใหญ่เพื่อความคงทนแข็งแรง เอวคอดถือเป็นส่วนที่สำคัญทั้งด้านของความคงทน รวมถึงคุณภาพของเสียงด้วย ในการทำกลองครั้งนี้ได้กำหนดวัดรอบ 25 เซนติเมตร

ร่องลวดรัดोरร้อยสายโยงแรงเสียงจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญทั้งรูปลักษณะและคุณภาพของเสียง ในอดีตช่างทำกลองยาวอีสานด้วยภูมิปัญญาได้ทำส่วนที่เกลียวเชือก สายโยงแรงเสียงมีลักษณะเป็นขอเล็บซึ่งเป็นการเซาะร่องไม้ มีลักษณะครึ่งวงกลมเหมือนเล็บคน หรือปลายหัวแม่มือ เพื่อสำหรับเกลียวเชือกสายโยงแรงเสียง โดยไม่มีลวดหรือโลหะอื่นใดมาประกอบจึงอาจทำให้เกิดปัญหาเมื่อรับแรงดึงมากก็จะฉีกขาดออกไปทำให้เกิดความเสียหายต่อตัวกลอง ต่อมาช่างทำกลองยาวอีสาน ได้นำลวดเพื่อรัดอรองรับเชือกร้อยสายโยงแรงเสียง แต่ลวดนั้นเป็นลักษณะของการบิดเกลียว ซึ่งก็มีผลเสีย

คือตำแหน่งในการบิดเกลียวสามารถคลายออกได้ และหากเก็บซ่อนปลายลวดไม่สนิทก็จะขูดขีดสิ่งของ หรือสร้างอันตรายต่อร่างกายในขณะที่ทำการแสดง

ในการทำกลองยาวอีสานครั้งนี้ จึงได้กำหนดร่องเพื่อใส่ลวดรัดอก รับแรงตึงสายโยงเร่งเสียงด้วยวิธีการเจาะร่องโดยการใส่ใบมีดกลึงแบบปลายแหลม กลึงเจาะร่องให้มีขนาด ความลึก 1 เซนติเมตร ความกว้าง 8 มิลลิเมตร และขัดตกแต่งร่องด้วยกระดาษทราย สำหรับรองรับลวดขนาด 8 มิลลิเมตร ไค้รอบวางแนวร่องหลุม และปลายลวดทั้งสองข้างเชื่อมติดอย่างมั่นคงรองรับน้ำหนักการเร่งตึงของสายโยงเร่งเสียงได้เป็นอย่างดี

เมื่อกลึงไม้ได้รูปลักษณะและสัดส่วนตามที่กำหนดแล้ว จนได้รูปทรงของกลองยาวอีสานเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงทำการขัดพื้นผิวของหุ่นกลองยาวอีสานด้วยกระดาษทราย เพื่อลบร่องรอยของใบมีดกลึง และรวมไปถึงการฉีกขาดแตกร้าวของหุ่นกลองด้วยกระดาษทราย แบบหยาบ แบบละเอียด และการขัดด้วยผ้าเพื่อให้พื้นผิวของหุ่นกลองนั้น สะอาดเรียบเนียน

ภาพที่ 3 กลองยาวอีสานลักษณะที่เป็นแบบเอวคอด และการเจาะร่องลวดรัดอก

2) การคว้านหน้ากลอง ในการเจาะให้เป็นโพรง เริ่มจากการนำหุ่นกลองขึ้นบนแท่นคว้าน ขั้นตอนนี้นักกลึงจะใช้ใบมีดที่มีลักษณะของใบมีดมีอยู่ 3 ประเภท คือ ใบมีดคว้านแบบตรง , ใบมีดคว้านแบบโค้ง และใบมีดคว้านแบบแทงรู ในขั้นตอนแรกคือการใช้ใบมีดแบบคว้านตรง กลึงให้ได้โพรงขนาดใหญ่ แล้วจึงเปลี่ยนใช้ใบมีด ประเภทที่ 2 คือใบมีดโค้ง เพื่อสำหรับคว้านเนื้อไม้ใน

แนวโค้งของหุ่นกลอง เพื่อบังคับให้ ความหนาของหุ่นกลองนั้นสม่ำเสมอ จากเอวคอดจนถึงปากของกลอง ในขั้นตอนนี้ต้องมีความระมัดระวังและ ตรวจเช็คอยู่ตลอดเวลาว่ามีสัดส่วนเท่ากันตามที่กำหนดหรือไม่ และหากโพรงนั้น มีความเรียบเนียนเสมอตามที่ต้องการเรียบร้อยแล้ว จึงทำการเปลี่ยนจากการเจาะด้านหน้ากลองยาวอีสาน เป็นการเจาะส่วน หางของกลองยาวอีสาน

3) การคว้านหางกลอง ในการเจาะโพรงส่วนหางกลองจะใช้ใบมีด เป็นลักษณะใบมีดคว้านแบบตรง เพื่อคว้านกินเนื้อไม้ให้มีโพรงขนาดใหญ่ และเปลี่ยนใบมีดแบบคว้านตรงเป็นใบมีดคว้านแบบโค้ง เพื่อทำการคว้านใน ลักษณะโค้งตามรูปร่างของหุ่นกลอง จากนั้นจึงใช้ใบมีดเจาะรูแพหรือใบมีด ใช้สำหรับเจาะทะลุระหว่างโพรงส่วนหางถึงโพรงส่วนหน้าของกลองยาว อีสาน เมื่อแทงทะลุเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงทำการวัดขนาดของรู โดยกำหนดเส้น ผ่าศูนย์กลาง 4 เซนติเมตร หรือ 1.5 นิ้ว เมื่อได้ขนาดตามที่กำหนดแล้ว จึงทำการขัดด้วยกระดาษทราย ขนาดหยาบและละเอียด เป็นอันเสร็จสิ้น ขั้นตอนของการคว้านโพรง ทั้งส่วนหน้าและส่วนหางของกลองยาวอีสาน

ภาพที่ 4 การคว้านกลองยาวอีสาน

หลังจากผ่านขั้นตอนของการคว้านให้เป็นโพรง ทั้งส่วนด้านหน้า กลองยาวอีสานและส่วนหางกลองยาวอีสานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนต่อไป ก็คือ การใช้ไฟเพื่อเผากำจัดเสี้ยนไม้ และยังเป็นการใช้ความร้อนขับไล่ หรือ ระบายความชื้น ที่อาจจะมึหรือหลงเหลืออยู่ในเนื้อไม้ได้อีกวิธีหนึ่ง

ภาพที่ 5 หุ่นกลองยาวอีสานที่ผ่านขั้นตอนการกำหนดสัดส่วนกลองหรือการขึ้นหุ่นกลอง

1.2.3 ขัดพื้นผิวของหุ่นกลอง และประกอบกลองยาวอีสาน

เมื่อได้หุ่นกลองยาวอีสานที่มีลักษณะตามต้องการแล้ว จากนั้นจึงนำมาทำการขัดพื้นผิว คว้านและเจาะโพรงกลอง พร้อมกับการเจาะรูร้อยสายโยงแรงเสียง ใส่ลวดรัดหน้าอกกลองและเชื่อมยึดติดกับตัวกลอง จากนั้นจึงถึงขั้นตอนของการขัด ปรับพื้นผิวอีกครั้งเพื่อนำไปเคลือบเงากลองยาวอีสาน

จากที่ได้ทำการกำหนดสัดส่วนของไม้ หรือขึ้นหุ่นกลอง จนได้ลักษณะของกลองยาวอีสานตามที่ต้องการแล้ว จากนั้นนำกลองยาวอีสานที่ขึ้นหุ่นแล้วมาใช้ความร้อนเผาด้วยไฟ เพื่อเป็นการกำจัดเส้นไม้ที่หลงเหลืออยู่และมีความแข็ง ก่อนนำขึ้นขัดบนแท่นกลึงอีกครั้ง การเผาด้วยเปลวไฟนอกจากจะทำลายเส้น ไม้ ยังทำให้ความชื้นที่มีอยู่ในเนื้อไม้ลดลง อีกทั้งเปลวไฟยังทำให้เกิดลายของเนื้อไม้ที่เป็นเสน่ห์ของกลองแต่ละใบอีกด้วย และเมื่อเสร็จขั้นตอนของการใช้ไฟ แก๊สแบบหัวฟู่เผาทำลายขนหรือนำเอาเส้นไม้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนต่อไปคือการเจาะรูร้อยสายโยงแรงเสียง

ภาพที่ 4 การคว้านกลองยาวอีสาน

การเซาะร่องเพื่อร้อยเชือกสายโยงแรงเสียงจะใช้เครื่องมือหินเจียรแบบมือจับ จากนั้นทำการร้อยเชือกสายโยงแรงเสียง โดยใช้วิธีการเซาะด้วยซิลขนาดเล็ก ทำให้เป็นร่องแนวยาวขนาดพอดีกับเชือกที่ร้อยสายโยงแรงเสียงในการใช้ส่วเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้ความประณีตในขณะที่ตอกหรือเซาะร่อง

จากนั้นทำการปรับแต่งพื้นผิวภายในโพรง ด้านหน้าและส่วนหางของกลองยาวอีสาน ทำให้เป็นพื้นผิว 2 ส่วน ภาษอีสานเรียกว่าเป็นบักหรือชั้นมีจำนวน 2 ชั้น กำหนดพื้นผิวภายในโพรงทั้งส่วนด้านหน้าและส่วนหางกลองยาวอีสานเป็นร่องคลื่นด้วยการใช้เครื่องมือหินเจียร ปรับตกแต่งพื้นผิวภายในโพรงด้านหน้าและด้านหลังของกลองยาวอีสาน โดยด้านหน้ากลองให้มีทั้งหมด 5 ร่อง โดยแต่ละร่องมีความลึกประมาณ 1 เซนติเมตรและความยาว 7 เซนติเมตร

ส่วนหางกลองปรับแต่งพื้นผิวโพรงให้เป็นร่องลักษณะคลื่นทั้งหมด 3 ร่อง และมีความลึก 1 เซนติเมตร ความกว้าง 7 เซนติเมตร เมื่อเสร็จในการปรับตกแต่งร่องภายในโพรงทั้งส่วนหน้าและส่วนหางกลองยาวเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงทำการขัดภายในโพรงและร่องด้วยกระดาษทราย แบบหยาบและละเอียด ให้เกิดความเรียบเนียนภายในโพรง

ภาพที่ 7 ลักษณะพื้นผิวภายในโพรงโดยลักษณะพื้นผิวภายในโพรงมีลักษณะเป็นคลื่นหรือเป็นเกลียว

จากนั้นทำการใส่ลวดรัดดอก ร้อยสายโยงแรงเสียง การใส่ลวดรัดดอกและเชื่อมยึดติดกับตัวกลองโดยนำเส้นลวดขนาด 8 มิลลิเมตร ดัดเป็นรูปวงกลมวัดรอบขนาดของเอวกลองบังคับให้ยึดแนบติดกับตัวกลอง โดยใช้

ตะปูขนาด 1.5 นิ้ว ตอกลงในร่องเพื่อกดให้เส้นลวดแนบสนิทกับร่องแล้วจึงทำการเชื่อมยึดติดแบบถาวร

พื้นผิวภายนอกของกลองยาวอีสานถูกขีดข่วนเป็นร่องรอยและรวมไปถึงพื้นผิวที่มีการแตกร้าว ในส่วนต่างๆ ในขั้นตอนนี้เป็นการเก็บรายละเอียดบนพื้นผิวของกลองยาวอีสานด้วยการอุดหรืออัดร่องรอยต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยกาวผสมขี้เลื่อย เพื่อเป็นการอุดอัดเก็บร่องรอยรายละเอียดต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นผิวของหุ่นกลองให้สมบูรณ์ที่สุด ก่อนที่จะทำการขัดด้วยกระดาษทรายและลงสีเคลือบเงาให้เกิดความสวยงามต่อไป

ภาพที่ 8 กลองยาวอีสานที่ผ่านการใส่ลวดรัดอก แต่ยังไม่ได้ผ่านการขัด

จากนั้นเริ่มทาสีและเคลือบพื้นผิวด้วยโพลียูรีเทนเพื่อให้เกิดความเงางาม การทาเคลือบพื้นผิวกลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ประดู่ ไม้ขนุน และไม้จามจุรีด้วยโพลียูรีเทน ทาลงบนพื้นผิวหุ่นกลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ประดู่ ไม้ขนุน และไม้จามจุรีให้ทั่ว แล้วปล่อยให้แห้ง โดยลักษณะพื้นผิวที่แห้งนั้นต้องไม่แห้งด้วยวิธีการตากแดดหรือถูกความร้อน เพราะจะทำให้พื้นผิวที่ทำเคลือบด้วยน้ำยานั้นเกิดเป็นฟองอากาศทำให้ชิ้นงานเป็นผิวขรุขระไม่สวยงาม หลังจากปล่อยให้แห้งแล้วจึงนำหุ่นกลองยาวทั้งสามมาขัดด้วยกระดาษทรายเบอร์ที่ละเอียดที่สุดแล้วจึงนำไปทาเคลือบด้วยโพลียูรีเทนอีกครั้ง ปล่อยให้แห้งจึงนำมาขัดด้วยกระดาษทรายที่ละเอียดที่สุดอีก 1 ครั้ง และทาทับด้วยโพลียูรีเทนเป็นรอบสุดท้ายในการทำลักษณะแบบนี้จะทำให้ชิ้นงานเกิดความเงาและสวยงาม

ภาพที่ 9 กลองทาเคลือบด้วยโพลียูรีเทน

ส่วนที่สามารถทำให้เกิดเสียงนอกจากจะเป็นตัวหรือหุ่นกลองแล้ว ก็คือหนังสัตว์ เช่น หนังวัว หนังควาย หรืออาจจะมีหนังสัตว์ชนิดอื่น ๆ หนังที่ นิยมนำมาทำเป็นหน้ากลองยาวอีสาน คือ หนังวัว เพราะหนังวัวนั้นมีลักษณะ ความหนาบางและการยืดหยุ่นได้พอเหมาะกับการใช้ประโยชน์ และมีผลต่อ คุณลักษณะของเสียงได้เป็นอย่างดี ช่วงทำกลองยาวอีสานจะนิยมใช้หนังวัว ตัวเมียและเป็นวัวพันธุ์พื้นบ้านที่มีอายุประมาณ 3-5 ปี หรือเป็นวัวที่ให้ลูก หรือคลอดลูก มาแล้ว 1 ถึง 3 ตัว เพราะจะมีลักษณะหนังที่บางและมีการ ยืดหยุ่นได้เป็นอย่างดี

ในงานการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนได้เลือกที่จะใช้หนังที่ผ่านกรรมวิธีที่ การฟอกหนังมาแล้ว มาใช้เป็นหนังหน้ากลองยาวอีสานเพื่อเป็นการศึกษา และพัฒนาคุณภาพของเสียงกลองยาวอีสานเป็นการตอบสนอง การเปลี่ยนแปลง ทางสังคมที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน

นำด้านของหน้ากลองยาวอีสานวางทับลงไปบนแผ่นหนังในตำแหน่ง ที่ต้องการ แล้วใช้ดินสอขีดเวียนรอบขนาดของหน้ากลองบริเวณที่ตัวกลอง วางทับ โดยให้มีความห่างจากขอบหน้ากลองประมาณ 2 มิลลิเมตรจากนั้น นำหนังวัวมาฉวัดเป็นทรงกระบอกและใช้มีดขนาดเล็กขีดชนที่อยู่บนแผ่น หนังออกให้หมด เพราะหากหนังมีชนที่ติดอยู่อาจจะทำให้ไม่โปร่งเสียงหรือมี ลักษณะเสียงที่ไม่ใสและยากต่อการติดถ่วงเพื่อตั้งเสียงกลองยาวอีสานด้วย

ภาพที่ 10 การวัดหนังและเส้นผ่านศูนย์กลางกลอง

ทำการตอกรูเพื่อร้อยหูหนังหน้ากลองเพราะทั้งสองส่วนต้องมีความสัมพันธ์กันกับการร้อยเชือกสายโยงแรงเสียงให้มีคู่สายเชือกตรงและสม่ำเสมอ หากกำหนดทั้งสองส่วนนั้นไม่ตรงกันการร้อยเชือกสายโยงแรงเสียงก็จะเกิดการบิดเบี้ยวและไม่สวยงาม โดยเว้นระยะรูร้อยเชือกห่าง 1 นิ้ว จากขอบหน้ากลองเข้ามาเพื่อทำการเจาะรูเพื่อร้อยสายโยงแรงเสียง จากนั้นเว้นระยะรูเพื่อร้อยเชือกหูหนังหน้ากลอง จากนั้นเจาะรูลงไปบนแผ่นหนังตำแหน่งที่ตอกนั้นจะอยู่ระหว่างเส้นที่ทำการวัด ซึ่งทำการเจาะรู 2 รู คูณกันโดยการเว้นระยะความห่าง 1 เซนติเมตร เพื่อใช้สำหรับร้อยเชือกหูหนังหน้ากลอง

จากนั้นนำเอาเส้นลวดขนาด 8 มิลลิเมตร มาวัดรอบกลองโดยนำไปวางเทียบกับขอบหน้ากลองยาวอีสาน จากนั้นนำเชือกพันรอบหน้ากลองยาวอีสานทั้งหมด 4 รอบ ลักษณะการทำเช่นนี้ คือ ในการร้อยหูหนังหน้ากลองจะร้อยทั้งหมด 3 รอบ และในการสอดร้อยเชือกหูหนังหน้ากลองนั้นจะร้อยสลับขึ้น-ลง

ภาพที่ 11 วัดเชือกร้อยหูหนังหน้ากลอง

ขั้นตอนต่อไปนำแผ่นหนังหน้ากลองแช่ลงในน้ำจนอ่อนตัวเรียบร้อยแล้ว จึงนำขึ้นมาและทำการฆ่าหนัง วิธีการฆ่าหนัง เดิมทีนั้นช่างทำกลองยาวอีสาน ใช้วิธีการฆ่าหนังที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป เช่น การทุบด้วยทางมะพร้าว หมายถึง การนำเอาหนังวางไว้บนกองทรายแล้วทุบตีสลับไปเรื่อยๆ และยังมี วิธีการฆ่าหนัง การนวดหนังให้เกิดการอ่อนตัวด้วยวิธีการตำ โดยนำหนังที่ถูกแช่น้ำให้อ่อนนุ่มแล้วใส่ในครกใช้สากตำไปเรื่อยๆ จนกว่าแผ่นหนังจะเกิดการขยายตัวอ่อนนุ่มและนำไปทำความสะอาดเตรียม ร้อยเชือกหนังหน้ากลอง

ภาพที่ 12 การเตรียมลวดและแผ่นหนัง

นำหนังกลองยาวอีสานที่เตรียมไว้มาทำการร้อยหูหนังหน้ากลอง ก่อนที่จะทำการร้อยหูหนังหน้ากลองกับลวดขนาด 8 มิลลิเมตร ที่มีลักษณะ วงกลมจะถูกวางซ้อนไว้ในแผ่นหนังแล้วพับส่วนขอบของแผ่นหนังทับเส้นลวด แล้วค่อยเริ่ม ร้อยเชือกหูหนังหน้ากลองตามลำดับ เมื่อร้อยหนังกลองกับเชือกจนครบทั้ง 3 รอบแล้วปลายเส้นของเชือกจะคงเหลือเพื่อเชื่อมเก็บปลายเชือกเข้าหากันได้พอดี

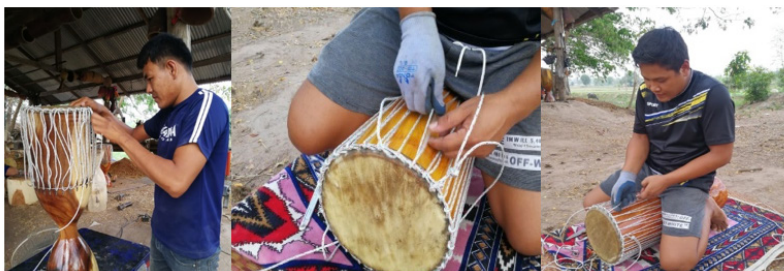

ภาพที่ 13 การร้อยหูหนังหน้ากลอง

การเข้าหน้าหน้ากลองโดยร้อยสายโยงเร่งเสียงให้ตึง ซึ่งลักษณะการร้อยนั้นถ้าหากร้อยไปทางซ้ายจะเป็นลักษณะสอดเชือกสายโยงเล่นเสียงขึ้นข้างบน แต่หากร้อยสายโยงเร่งเสียงไปทาง ขวาจะเป็นลักษณะของการสอดลง

เมื่อเข้าหน้าหน้ากลองเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทำการโยงสายเร่งเสียงจากด้านล่างขึ้นข้างบน ทั้งร่องรัดอกและหูหน้าหน้ากลองทำในลักษณะนี้ไปเรื่อย ๆ จนสุดปลายเชือก สายโยงเร่งเสียง นำปลายเชือกสายโยงเร่งเสียงสอดจากข้างบนหูหน้าหน้ากลองลงมาข้างล่าง คือร่องรัดอกสายโยงเร่งเสียงทำในลักษณะแบบนี้ทุกรูจนสิ้นสุดปลายเชือกสายโยงเร่งเสียง เมื่อปลายเชือกทั้งสองส่วนบรรจบกันจึงเริ่มทำการตรึงสายโยงเร่งเสียง ทุกเส้นให้ตึง จากนั้นใช้ค้อนไม้ทุบตีไล่ขอบหน้าหน้ากลองให้สม่ำเสมอ ในขั้นตอนนี้จะทำการตรึงสายโยงเร่งเสียงไปเรื่อยๆ จนกว่าหน้าหน้ากลองยาวอีสานจะตึงและได้ระดับเสียงสูงจึงตกแต่งบังคับขอบหน้าหน้ากลองให้มีระดับเท่ากันแล้วผูกมัดปลายเชือกให้เรียบร้อยสวยงาม แล้วนำกลองยาวอีสานไปตากแดดให้แห้ง จากนั้นจึงนำมาขัดพื้นผิวหน้าหน้ากลองยาวอีสาน พร้อมทั้งตึงสายโยงเร่งเสียงได้ระดับเสียงที่สูงอีกครั้ง พร้อมติดถ่วง วัสดุแต่งเสียง เพื่อทำการทดสอบคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน ตามขั้นตอนต่อไป

ความสวยงามของหูหน้าหน้ากลอง โดยปรับหูหน้าหน้ากลองให้ตรงตำแหน่งกับร่องรัดอกสายโยงเร่งเสียง แล้วจึงทำการดึงเชือกสายโยงเร่งเสียงเพื่อบังคับหน้าหน้ากลองให้ตึงและได้ลักษณะสวยงาม ในขั้นตอนนี้หูหน้าหน้ากลองและเชือกอาจจะยังไม่เข้าที่ จึงจำเป็นต้องใช้ค้อนไม้ตีบริเวณขอบหน้าหน้ากลองเบาๆ เป็นการนวดให้หนัง เชือก และขอบเหล็กเข้าที่ก่อนที่หนังจะแห้งและอยู่ตัว

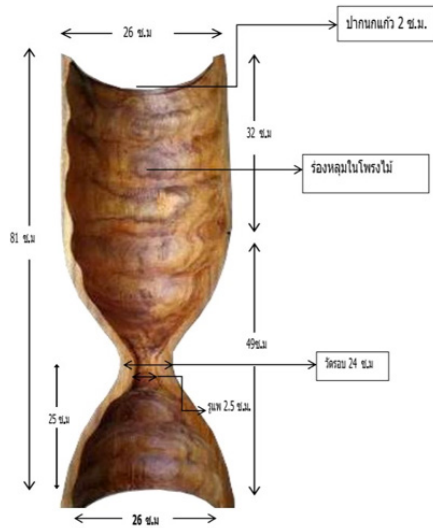
ภาพที่ 13 การร้อยหูหน้าหน้ากลอง

ภาพที่ 15 กลองยาวอีสานที่เสร็จสมบูรณ์ จากซ้าไม้ขนุน ไม้ประดู่ และไม้จามจุรี

ผู้ศึกษาได้ทำการพัฒนา ปรับปรุง ผลิตกลองยาวอีสาน จากการนำเอาข้อมูลการศึกษาภาคสนามมาพัฒนา ปรับปรุงนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า กลองยาวอีสานไม้ประดู่ ไม้ขนุน และไม้จามจุรี แบบใหม่ที่ได้มีการปรับปรุงพัฒนาแล้ว มีความยาว 81 เซนติเมตรหน้ากลองมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 26 เซนติเมตร หางกลองหรือปากลำโพงมีความกว้างเส้นผ่าศูนย์กลาง 26 เซนติเมตร ปากนกแก้วมีความเอียง 15 องศา กว้าง 2 เซนติเมตร เอวคอดวัดรอบ 24 เซนติเมตร จากหน้ากลองถึงลวดรัดอกสายโยงเร่งเสียง 32 เซนติเมตร และความยาวจากรัดอกสายโยงเร่งเสียงถึงกลางเอวคอด 24 เซนติเมตร และจากเอวคอดถึงหางกลองหรือปากลำโพง 25 เซนติเมตร รูปร่างมีความกว้าง 2.5 เซนติเมตร ความหนาของไม้ด้านหน้ากลองและหางกลอง 1.8 เซนติเมตร

ลักษณะพื้นผิวภายในปรับแต่งให้มีร่องหลุมลักษณะเป็นคลื่น 5 ร่อง ด้านหางกลองทำเป็นร่องคลื่น 3 ร่องขัดแต่งให้เรียบเนียน พื้นผิวภายนอกขัดให้เรียบเนียนและทาสีด้วยโพลียูรีเทนเคลือบแข็งให้เงางาม เชือกร้อยสายโยงเร่งเสียงและร้อยหูหนังหน้ากลองใช้เชือกด้าย 100% ร่องร้อยเชือกเสียดด้วยใบขัดหินเจียรให้เรียบเนียนและใช้ลวดรัดอกขนาด 8 มิลลิเมตรโดยวิธีการเชื่อมยึดติดกัน หน้าหน้ากลองทำจากหนังวัวฟอกร้อยหูหนังหน้ากลองทั้งหมด 28 หู หน้าหน้ากลองใช้ด้านขนลงล่างเอาด้านผิวด้านบนส่วนปลายหรือขอบหนังพับซ้อนไว้ด้านในและใส่ลวดขนาด 8 มิลลิเมตรดัดโค้งเป็นทรงกลมขนาด 32 เซนติเมตร ซ่อนรองรับการพับแผ่นหนังก่อนเย็บเพื่อใช้บังคับหูหนังหน้ากลองให้มีความคงทนและไม่หย่อนยานผิดรูปทรงในขณะตรึงขอบหนังหน้ากลอง

ภาพที่ 16 พื้นผิวภายในตัวกลอง

การทดสอบโดยผู้รู้และผู้เกี่ยวข้อง

การทดสอบโดยศิลปินผู้รู้ จากการทดลอง กลองยาวอีสานแบบเดิมที่ทำจากไม้ประดู่โดยศิลปินผู้รู้เป็นผู้ทดสอบ โดยกำหนดให้ทดสอบในลักษณะการตี 2 ลักษณะคือ การตีแบบเปิด - แบบปิด และการตีบรรเลงเป็นจังหวะ ในการทดสอบผู้วิจัยได้กำหนดเสียงกลองยาวดูวิธีการตั้งถ่วงเสียงให้ได้ระดับเสียงเทียบเท่า คีย์โน้ตดนตรีสากล เป็นเสียง E

ตารางที่ 1 จังหวะกลองยาวอีสานที่ใช้ในการทดสอบ

1	2	3	4	5	6	7	8
-เปิง เปิง เปิง	-เปิง-เปิง	-เปิง-เปิง	-เปิง-เปิง	-เปิง เปิง เปิง	-เปิง-เปิง	-เปิง-เปิง	-เปิง-เปิง
-เปิง เปิง เปิด	-เปิง-เปิง	-เปิง- เปิด	-เปิง-เปิง	-เปิง เปิง เปิด	-เปิง-เปิง	-เปิง- เปิด	-เปิง-เปิง
-เปิง เปิง เปิด	- เปิด -เปิง	-เปิง- เปิด	- เปิด -เปิง	-เปิง เปิง เปิด	- เปิด -เปิง	-เปิง- เปิด	- เปิด -เปิง

1 ด้านรูปทรงของกลองยาวอีสาน

ขนาดของกลอง หุ่นกลองหรือรูปทรงของกลอง มีความสวยงามช่วงเอวคอด ไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป ส่วนหางของกลองไม่เล็กเรียวมากนักและหางหรือลำโพงกลองก็ไม่บานใหญ่จนเกินไป ส่วนหน้ากลองและหางกลองเท่ากัน ดูสมส่วน การทำร่องใส่ลวดรัดอกร้อยสายโยงแรงเสียงสะอาด ไม่มีเสี้ยนไม้ ลวดที่รัดอกร้อยสายโยงแรงเสียงมีขนาดพอดี มีการเชื่อมติด ยากต่อการหลุด

หรือขาด หุ่นกลองควรมีลวดลายบนพื้นผิวด้วยการแกะลายหรือระบายสีลงไป วัสดุถ่วงเสียงนอกจากสีขาว ดำน้ำตาลควรผสมสีให้ดูสวยงามสีสดใสไล่เช่น แดง ชมพู (เจริญชัย ชนไพโรจน์ สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2563) ลวดที่รัดดอก ร้อยสายโยงแรงเสียงเชื่อมติดดี พื้นผิวหุ่นกลองขัดทาสีเคลือบเงาสวยงาม หนึ่งหน้ากลองเรียบเนียน เชือกที่ใช้ตรึงสายโยงแรงเสียงคงทน วัสดุถ่วงเสียงดี คาดว่าทำให้สามารถใช้งานได้นาน แต่ควรเพิ่มเติมสีสนหรือลวดลายบนพื้นผิว เพื่อสร้างมูลค่าของกลองต่อไปได้ (ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์, 18 สิงหาคม 2563) รูปทรงได้สัดส่วนเหมาะกับการใช้ประโยชน์ในยุคปัจจุบันสีสนความเงางาม โดดเด่นใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดี เชือกรับแรงดึงไม่ขาดง่ายหน้ากลองมีความสะอาดบางเรียบ หุ่นหน้ากลองมีจำนวนมากรับแรงดึงไม่ฉีกขาดง่าย ลวดรัดดอกใช้วิธีการเชื่อมต่อนี้มีความมั่นคงไม่คลายตัวจนทำให้เกิดความเสียหาย ต่อคุณภาพเสียง (กฤษฎ์ พิรณศสกุล สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2563)

ข้อสังเกตที่ควรนำไปปรับปรุง ตัวกลอง ร่องร้อยเชือกโยงแรงเสียงควร เล็กกว่านี้ร่องที่เจาะลงไม่ควรให้ลากยาวลงมา ตัวกลองดูเรียบร้อยไป ควรมี การกลึงใส่ลายหรือใส่สีให้สวยงามเพื่อสร้างจุดเด่น (โยธิน พลเขต สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2563) ตัวกลองยาวที่ทำจากไม้ประดู่มีน้ำหนักไม่ต่างจากกลอง ยาวอีสานแบบเก่า ควรพัฒนาให้มีน้ำหนักเบายิ่งขึ้น (หัสดี ทินราช สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2563)

2 ด้านคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน

กลองยาวที่ทำจากไม้ประดู่ และไม้จามจุรีมีเสียงใสกังวานไม่ต่างกันมาก แต่ขาดความนุ่มนวล ส่วนกลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ขนุนมีความกังวาลและ นุ่มนวลมากกว่า ควรศึกษาหาวิธีทำให้เสียงมีความเหมือนทั้งเสียงใส กังวาน นุ่มนวล แม้จะเป็นไม้คนละประเภทก็ตาม เพื่อจะเป็นประโยชน์ในหลายด้าน ของดนตรีแต่เกิดจากกลวิธีแก้ไข จากไม้ชนิดเดียว (เจริญชัย ชนไพโรจน์ สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2563) เสียงที่ดีเปิดถือว่าดี เสียงตีปิดไม่ต่างกันจากกลองเก่า การตีจังหวะมีความกลมกลืนเสียงไม่ขาดหาย นุ่มนวลกังวาลมีแค่กลองยาวที่ ทำจากไม้ประดู่ที่น้ำเสียงใสชัดเจน กลองยาวทั้งสามลูกยังใหม่อาจส่งผลให้ เสียงยังไม่สมบูรณ์พอ เพราะหนังยังไม่อยู่ตัว จึงทำให้เสียงอาจส่งความกังวาล ได้ไม่เต็มที่ควรนวดหน้าหนังหรือตีให้ได้ที คงทำให้เสียงดีมากกว่านี้มาก

(ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์, 18 สิงหาคม 2563) ลักษณะเสียงกลอง เสียงที่ตีเปิดตีเสียงตีปิดไม่ต่างกันมาก การตีเป็นจังหวะมีความกลมกลืนกังวาลดี ข้อชี้แนะเรื่องเสียง กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ประดู่เสียงหนักแน่นแต่ขาดความนุ่มนวล ควรเจาะรูแพให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อให้เสียงมีความกังวาลมากขึ้น (หัสดี ทินราช สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2563) ลักษณะเสียงกลอง มีความต่างในลักษณะเสียงแบบตีเปิดหรือตีเป็นจังหวะเสียงใสชัดเจน มีความนุ่มนวล กังวาน ทางเสียงยาว แต่เสียงปิดไม่ชัดเจนหรือไม่ต่างจากกลองเก่ามาก (โยธิน พลเขต สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2563) ในปัจจุบันกลองยาวอีสานนำมาใช้ประโยชน์ในการบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น กลองยาวอีสานจึงควรปรับเปลี่ยนลักษณะเสียงได้ง่ายขึ้น จะเป็นการดีต่อการพัฒนา (กฤษฎ์ พิรณศสกุล สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2563)

สรุป

แต่เดิมวัสดุที่นำมาใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน โดยทั่วไปนักดนตรีพื้นบ้านจะทำเครื่องดนตรีขึ้นมาใช้เอง วัสดุที่ใช้ทำจะเป็นวัสดุที่มีอยู่ในหมู่บ้าน หรือละแวกใกล้เคียง เช่น ไม้ไผ่ ไม้ซาง ไม้หมากฟาด ลูกน้ำเต้า กะลามะพร้าว หนังงู หนังควาย เป็นต้น โดยวัสดุเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องซื้อหามา (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2561:149) ผู้เขียนจึงได้ทำการปรับปรุงพัฒนา โดยยึดโยงกับแนวคิดดนตรีพื้นบ้านแต่เดิม และจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อปรับปรุงพัฒนา อาทิ น้ำหนักกลอง มีน้ำหนักที่ไม่แตกต่างจากกลองเก่า เพราะลักษณะของไม้ที่นำมาทำเป็นแก่นของไม้ซึ่งมีน้ำหนัก โดยธรรมชาติอยู่แล้วแต่การทำให้กลองมีลักษณะที่เล็กลงน้ำหนักก็ย่อมลดลงตามสัดส่วน

จากการทดลองกลองยาวอีสานที่สร้างขึ้นใหม่โดยใช้ไม้ทั้ง 3 ชนิดประกอบด้วย ไม้ประดู่ ไม้ขนุนและไม้จามจุรี โดยใช้วัสดุอุปกรณ์เหมือนกันแตกต่างกันเพียงชนิดของไม้ ผลปรากฏในลักษณะของเสียงดังนี้ กลองยาวอีสานจากไม้ทั้งสามชนิดที่ทำขึ้นมาใหม่มีลักษณะของเสียงที่ใสและกังวาน มีการกำหนดของเสียงที่ดีขึ้นด้วยลักษณะของพื้นผิวภายในโพรงที่มีลักษณะเป็นคลื่นหรือร่องหลุมภายในโพรงทำให้เกิดการสะท้อนของเสียงเพิ่มขึ้นมากกว่าการทำพื้นผิวภายในโพรงแบบเรียบเสมอและลักษณะของคลื่นสัญญาณเสียงที่ปรากฏจาก

การทดลองมีความกว้างและลากยาวมากกว่ากลองยาวอีสานแบบเก่าที่มีลักษณะเสียงใสกังวานแต่ลักษณะของคลื่นสัญญาณเสียงไม่กว้างและยังมีลักษณะสัญญาณเสียงที่สั้นและลดหายลงอย่างรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

เกษม ธีรธนศกุล. (30 สิงหาคม 2563). **สัมภาษณ์**. คณะกรรมการการจัด
การประกวดกลองยาวอีสาน.

ไผ่สิต ดีสม. (2544). **พัฒนาการกลองกันตรึมบ้านดงมัน ตำบลคอโค**

อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เจริญชัย ชนโพธิ์จัน. (14 สิงหาคม 2563). **สัมภาษณ์**. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2560). **การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี**. ขอนแก่น: โครงการ
ตำราบัณฑิตศึกษา สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

_____. (2561). **ประชุมบทความวิชาการดนตรี 60 ปี**. ขอนแก่น:
กองทุนดนตรีเฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี สาขาวิชาดนตรีและการแสดง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิชญพงศ์ อินทร์แก้ว. (2563). **รสนิยมทางดนตรี: การศึกษาความสุขและ
ความหวังในระบอบทุนนิยม ผ่านมานุษยวิทยาดนตรี**. **วารสารดนตรี
บ้านสมเด็จเจ้า**. 2(1), 135-149.

ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์. (18 สิงหาคม 2563). **สัมภาษณ์**. ศิลปินแห่งชาติสาขา
ศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสาน.

โยธิน พลเขต. (3 กันยายน 2563). **สัมภาษณ์**. คณะกรรมการจัดการ
ประกวดกลองยาวอีสาน.

สิทธิศักดิ์ จำปาแดง. (2561). **กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมชาวอำเภอกวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม**. ในวารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ขอนแก่น: คลังนาโนวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.

หัสดี ทินราช. (22 สิงหาคม 2563). **สัมภาษณ์**. ศิลปินมรดกอีสาน.